

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli dokuzuncu İçtima

2.8.1337 Salı

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	400
2. — Beyanat	400
1. — Cepheden avdet etmiş olan heyetin beyanatı	400:402

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 3,15 sonrada

REİS — Mustafa Kemal Paşa Hazretleri

KÂTİP : Ragıp Bey (Kütahya)

REİS — Efendim, celseyi açıyorum, bugünkü içtima cepheyi ziyaret edip avdet eden arkadaşlarımızın Heyeti Umumiyyeye izahat vermesi için tahsis edilmiştir. Binaenaleyh İzahat verecek olan arkadaşlar lütfen isimlerini bildirinler. (Şifre odasındadırlar, sesleri) Efendim, arkadaşlar söz alıncaaya kadar zaptı sabıki okuyacağız.

(Zaptı sabık Kâtip Ragıp Bey tarafından okundu.)

1. — ZAPTİ SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Adnan Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Bilâhara kavanini maliyenin diğer mevadda terihan müzakeresi tensibolunarak İhracat Resminin ilgasına dair olan lâyihai kanuniyenin maddeleri aynen kabul ve heyeti umumiyesi tâyini esami ile rey'e vaz'olundu.

Sigara kâğıdı ve kibrit inhisarı hakkındaki lâyihai kanuniyenin heyeti umumiyesi hakkında müzakere cereyan ve maddelere geçilmesi kabul edilerek teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Adnan Beyefendinin tahtı riyasetlerinde inikadederek İhracat Resminin ilgasına dair olan Kanun için verilen reylerde ekseriyet hâsıl olmadıği tebliğ ve tekrar rey istihsal olundu. Sigara Kâğıdı ve Kibrit İnhisarı hakkındaki lâyihai kanuniyenin birinci ve ikinci maddeleri aynen kabul ve üçüncü maddesi hakkında müzakere kâfi görülerek Mecliste ekseriyet kalmadığından celse tatil olundu.

Reis
M. Kemal

Kâtip
M. Ragıp

Kâtip

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa varmı? (Hayır sadaları) Zaptı sabıki kabul edenler lütfen-el kaldırsın. Zaptı sabık kabul edildi.

HACI TEVFIK Ef. (Kângırı) — Reis Paşa Hazretleri; yakında memlekettten geldim, bâzi meşhudat ve mesmuatım vardır. Müsaade buyurursanız arz edeyim.

REİS — Müsaade buyurursanız bu müzakerede mevzuubahsolacak şey cepheden avdet eden arkadaşlarımızın cephe hakkındaki meşhudat ve mahsusatını Meclisi Âliye arz etmektir. Müzakerede bu meseleye inhisar edecektir. Buyurduğunuz mesele buna dair ise söz vereyim, değilse bundan sonra bir celse akdedeceğiz, o zaman söylersiniz.

HACI TEVFIK Ef. (Devamla) — Arz edeceğim şey memleket hakkında mühimcedir.

REİS — Memleket hakkında çok mühim şeyler vardır. Bahsi tahdidedelim, bu bahisten sonra konuşalım.

HACI TEVFIK Ef. (Devamla) — Bu bahisten sonra sözüm mahfuz kalsın.

2. — BEYANAT

1. — *Cepheden avdet etmiş olan heyetin beyanatı.*

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim; Meclisi Âlinizin vermiş olduğu karar üzerine arkadaşlar ile beraber buradan cephelere kadar gittik, lehuülhamd velminne ordumuzu gayet muntazam ve hakikaten düşmandan ahzüntikama daima hazır bir halde gördük. Diyebilirim ki : Buradan geçtiğimiz zamanki kanaatimiz bire iki, bire üç, bire dördtür. Yani kuvveti kalbiye bizde, kendünüzde hâsıl olmuştur. Onlardaki kuvvei kalbiye bize de inikâs etti, hakikaten çok mesrur olduk. Ve Cenabıhakka çok teşekkür ettik ve kıtaların her birerleriyle temas ettik, bâzi

lâzımgelen vesaya ve nasayıhte bulunduk, dualar ve senalar oldu. Hakikaten hepimizin efrat ve zâbitan ile temasında efrat için de zâbitan için de çok meserret hâsıl olmuştur. Kıtalarca hüsnü tesir hâsıl etti. Yani: «Büyük Millet Meclisinin bizi düşünür ve arar olduğunu biliyorduk ama böyle kıtalara kadar, cephelerin tâ ucuna kadar gelip bizimle temas edeceği aklımıza gelmiyordu. Hakikaten bizim bir pederi müşfikimiz olduğunu evvelden biliyorsak da daha ziyade bizim için şefkat ve merhametlerine kanaati kâmile tezahür etmiştir.» gibi sözlerle efrat izharı meserret ettiler. Gerçi Ordumuz bir plân dairesinde riat etmiştir. Fakat lehülhamdvelminne katiyen riat etmiş bir ordu gibi değildir. Olduğu noktada muntazam ve kemali âzım ve sebat ile ayağını kıpırdatmamış bir ordu gibi gördük. Yani biz onu gözümüzle gördük, siz de görmüş gibi kanaat edin, bu böyledir. Yani bilûmum efradın gözü ilerde. Geride değildir. Azim ve imanlarını, azim ve metanetlerini ve sebatı kabiliyetlerini son derece yerinde gördük. Asıl burada fazlaca izahat verecek Vehbi Beydir. Hülâsa olarak şunu diyebilirim ki; Allahü zülcelâl ordumuzda olan metaneti zayıfkalb olanlarımıza ihsan buyursun. (Âmin sadaları)

VEHBİ B. (Karesi) — İnönü Muharebesi ile son muharebede ordumuzun kahramanlığını takdiren tarafı âlinizden cepheye gönderilmişti. Meclisi Âlinizin selâmını, tebrikâtını, takdirâtını ve gayei mukaddeseyi istihsal hususunda Ordumuza itimadını tebliğ ettik. Gerek efrat, gerek zâbitan, gerek kumandanlar bilmukabele arzı hürmet ettiler, teşekkür ettiler ve bu gayeyi istihsalde sonuna kadar çelik gibi bir âzime sahib olduklarını bize dermeyan ettiler. Filhakika bütün arkadaşlar buradan giderken şimendifere bindikten sonra bize doğru bir nesimi ferahin esmekte olduğunu hissettik, ordu gerisinde az çok ahvali yakından bilmediğimiz için belki bâzı tereddütlerimiz bulunabilirdi. Ordu ile, efrat ile temasa geldikten sonra mevedolan kanaatlerimiz birkaç misli daha tezaüf etti, Cenabıhakkı yüz binlerce şükrolsun ki, Ordumuz zinde ve tuvanâ ve bayağı düşmanı her suretle karşılamaya hazır ve âmade bir vaziyettedir. Bütün gezdiğimiz manâta bu ihtisası hâsıl ederek avdet ettik. Ve onların ihtiramlarını size tevdi ediyoruz. (Teşekkür ederiz, sadaları)

Salâhaddin B. (Mersin) — Muhterem efendiler! Bendenizden evvel beyanatta bulunan arkadaşlarımın sözlerine ilâveten bir iki kelime arz etmek istiyorum.

Cephede hakikaten, tekml arkadaşlarımızın dediği gibi muntazam ve her an harekete müheyya zinde kıtaat bulduk. Ordumuz müşkül bir vaziyeti harbiyeyi ifa etmiş ve metanet ve selâbetini tamamen muhafaza etmiştir. Kumandanlarla efradın yekdiğerine karşı irtibatı maddi ve mânevîsi fevkalâdedir. Ordunun cevheri aslisi tamamıyla kıymeti asliyesindedir. İnşallah bu ordu ile arzu ettiğimiz netayiçi âliyyeyi istihsal edebileceğimize ben esas itibariyle ve efradın esas cevheri imâmı itibariyle son derece kaaniim, birtakım nevakis olabilir. Bunu uzun uzadıya arz edebiliriz. Müdafaai Milliye Encümeni devairi lâzimesi nezdinde takibatta bulunarak bu nevakısı ikmal meselesinde Meclisi Millîde âmil olsun. Binaenaleyh bu hususta âzami miktarda geride çalışmak lâzımdır. Biz ne kadar vâsı bir mikyasla ne kadar geniş bir nazarla ne kadar büyük bir istikbale doğru yürürsek Ordumuz da o kadar muazzam bir surette yürüyebilir ve buna doğrudan doğruya milletin mâneviyatı kâfidir. Bu mâneviyatın gerilerde tamamıyla canlı bir halde tecellisi lâzımdır. Diyebilirim ki, iki harbden sonra bilhassa gerilerde iyi çalışmadık. Fazla itimat ettik, ve şimdi fazla çalışmak lâzımdır. Aradaki fark budur. Meclisi Millînin dahi bunu nazarı itibara alarak ordunun nevakısının ikmaline hasrı mevcudiyet etmesi lâzımgelir. Başka bir mesele yoktur. Memleket için müdafaai milliye mesailinden başka mesele yoktur. Ve bu Meclisi Âli bir müdafai milliye meclisidir. Bu Meclisin gayesini istihsal için bütün kuvvet ve kudretiyle çalışması lâzımdır. Bunun için bâzı teklifatımız vardır, arz edeceğiz.

Fakat esas itibariyle bilinmesi lâzımgelen; cephede emre âmade zinde, harekete müheyya bir kuvvet vardır. Ve bu kuvvet emir ve kumanda altında istenilen vazaifi ifa edebilir. Bunun ikmalî teşhizatı, takviyesi, gerilerde bulunanların boreudur, bu vazifeyi Meclis ifa etmek mecburiyetindedir. Çünkü Meclis, gayei millînin en büyük müdafii ve vücudu müşahhasıdır. Binaenaleyh Meclisi Âliden buna göre ordunun, serian takviyesini talebetmek ve istediğimiz vazifenin hayyız husule gelmesini temin etmek üzere heyetimiz muhtelif mahalleri gezmiştir ve

geriye dönerek arkadaşlarına bu nuku iblâğ etmekle, umum milletin mütemadi bir sây ile çalışmasını ve tekmil memlekette orduya âzami muavenet temini meselesini bilhassa sernameyi mâruzat etmek istemiştir. Bunun tafsilten tetkiki her zaman için mümkündür. Bunu arz ederim. Bilhassa Meclisi Âlinin bu hususta memlekette âzami maddi ve mânevi müzaheret teminini ve yekvücut ve yek kalb olarak ordunun ihtiyacatının serian ikmalini ve arzu ettiğimiz hedefe ki, bu milletin istiklâli tammıdır, erişmek için bütün milleti bir gayeye müteveccihen mesaiye sevk etmesi lâzımgeldiğini ve istihzaratının da buna göre yüksek tutulması icabettiğini arz ederim. Yoksa basit ve mahdut mesai sarf etmekle iktifa olunmaması lüzumuna ve bu su-

retle inşallah istediğimiz gayeye vâsıl olacağımıza kaaniim (İnşallah sadaları) esas budur. Yüksek bir gayeye göre çalışmak lâzımdır. Onun için ordumuzun, şayanı şükran bir halde olduğunu ve Heyeti Aliyenin bu suretle ibraz etmiş olduğu teveccühe ispatı liyakat etmek için sonuna kadar çalışmak ve durmamak hissinde olduğunu arz ederim. Başka bir mâruzatım yoktur.

REİS — Zannederim ki, Heyeti Aliyenin başka vereceği izahat kalmadı. O halde diğer bazı arkadaşlar sair hususatta müdavelei efkâr etmek için bir celsei hafiye akdini talebetmiştir efendim, arzu ederseniz bundan sonra celsei hafiye akdederiz ve o mesaili görüşürüz. (Muvafık sadaları) On beş dakika teneffüs...

(İkinci ve Üçüncü celseler hafidir.)

